

RUDI DALLOS & ROS DRAPER

Familieterapi Systemisk teori og praksis

På dansk ved

Mikal Arboe og Tom Havemann

HANS REITZELS FORLAG

Indholdsfortegnelse

Indledning	11
Forord ved Arlene Vetere	15
Forfatternes tak	17

Introduktion

Erfaringer med systemisk terapi og familierapi	19
En families synspunkt	19
To terapeuters synspunkter	22
Hvad er en familie?	25
Familiens livscyklus	27
At lade familien komme til orde	29
Bogens opbygning	31
Centrale tekster	36

1 Første fase – fra 1950'erne til midten af 1970'erne

Det kulturelle landskab	37
Betydningsfulde personer og ideer	38
De første spirer til systemisk terapi og familierapi	38
Systemisk tænkning – fra det intrapsyiske til det interpersonelle	44
Systemteori – biologisk analogi	45
Et systems emergente egenskaber	46
Cirkularitet	46
Triader, triangulering og konfliktomdirigering	50
Regler, mønster og proces	53
Feedback	53
Koordinering af familien gennem kommunikation	54
Dobbeltbindingsbegrebet	54
Metakommunikation	55
Åbne og lukkede systemer	57
Familiens homeostase	57
Familiens livscyklus	58

Praksis	61
Strukturel familierterapi	61
Overbevisninger og strukturer	62
Terapeutisk orientering	63
Styrende terapi	63
Strategisk familierterapi	67
Overbevisninger og præmisser	70
Strategiske opgaver	73
Kommentar	75
Køn og skiftende magtfuldhed	76
Normative antagelser i livscyklusmodeller	78
Centrale tekster	79
Vejledning i færdigheder	80
Familietableauer	80
Familiestamtræ og tidslinje	82
Reframing	85

2 Anden fase – fra midten af 1970'erne til midten af 1980'erne 87

Det kulturelle landskab	87
Betydningsfulde personer og ideer	90
Andenordenskybernetik	90
Metakommunikation	91
Kommunikation	93
Personen som en privat »biosfære«	96
Hensigt	96
Overbevisninger og handlinger i triader	97
Økologiske perspektiver – multiple systemer	98
Observerende systemer	99
Praksis	99
Hypotesedannelse	99
Reframing	100
Samkonstruktion af delte historier	102
Kommentar	103
Moralske og politiske implikationer	104
Magt	105

Milano-metoden	106
Positiv omformulering	107
Centrale tekster	108
Vejledning i færdigheder	109
Teamwork	109
At opstille hypoteser	111
Positiv omformulering	112
Cirkulær udspørgen	114
Transformationel ændring	115

3 Tredje fase – fra midten af 1980’erne til 2000 117

Det kulturelle landskab	117
Teoretiske perspektiver	118
Forbindelser og bindeled til den systemiske familierapis	
anden og første fase	121
Betydningsfulde personer og ideer	122
Personens opfattelse: konstruktion af erfaringer	126
Praksis	130
Kortvarig, løsningsfokuseret terapi	131
Reflekterende team og processer	134
Narrative terapier	135
At eksternalisere problemer	136
At skrive	137
Feministiske terapier	138
Magt og virkelighedskonstruktion	139
Kulturelt tilgængelige historier	140
Kommentar – feministiske orienteringer	142
Centrale tekster	144
Vejledning i færdigheder	146
Konsultation	146
At eksternalisere problemet	147
Fælles undersøgelse	149
At reflektere processer	151

4 Ideer, der bliver ved med at presse på: emotioner, tilknytninger og systemer 153

Introduktion 153

Følelserne og familierapiens første fase 157

Triangulering 157

Dobbeltbinding 158

Tilknytningsteori 160

Følelserne og familierapiens anden fase 162

Tilknytningsteori: skridtet i retning af indre repræsentationer 162

Tilknytningsstile og pardynamik 165

Følelser i parforholdsinteraktioner 166

Følelserne og familierapiens tredje fase 170

Følelsernes sprog 171

Integrering med den psykoanalytiske tænkning 175

Centrale tekster 179

5 Systemisk formulering 182

Det kulturelle landskab 182

Systemisk teori: vurdering og formulering 184

Den første fase 185

Den anden fase – progressiv opstilling af hypoteser 187

Den tredje fase 188

Eksempel på en systemisk formulering 191

Genogrammer 191

Henvisningen 193

Dekonstruktion af problemerne 193

Kontekstuelle faktorer 194

Antagelser og forklaringer 194

Problembevarende mønstre og feedbacksløjfer 196

Følelser og tilknytninger 197

Syntese 197

Formuleringer: Mary og Janet 198

Kommentar 200

Centrale tekster 201

Vejledning i færdigheder 202

Systemisk formulering 202

6 Den aktuelle tilstand – 2000-2005 205

Det kulturelle landskab 205

Praksis 206

Arbejde med misbrugsproblemer 207

Arbejde med processer efter en skilsmisse eller
kontaktproblemer 215

Arbejde i retslige sammenhænge 221

Kommentar 228

Formulering 229

Kontekster 229

Mønstre og processer 230

Multiple modeller 231

Centrale tekster 232

7 Forskning og evaluering 234

Introduktion 234

Hvorfor forske? 235

Videnskab, forskning og systemisk terapi 239

Forskellige forskningsmetoder 240

Evalueringsforskning: Virker familieterapi? 242

Evaluerende studier med kontrolgrupper 246

Evaluerende casestudier 250

Observationsstudier 252

Spørgeskema- og selvrapporteringsundersøgelser 253

Forskning i den terapeutiske proces 254

En undersøgelse af en terapeutisk proces 255

Et dybtgående single caseprocesstudie 256

At undersøge oplevelsen af familieterapi 257

Familieteoretisk forskning 260

En deltagerobserverende undersøgelse 260

Interviewundersøgelser 261

En fællesinterviewundersøgelse 262

Casestudie-serie 263

Diskussion og refleksioner 264

Centrale tekster 265

8 Refleksioner og kritik – 2005 269

Her og nu	271
Et blik i krystalkuglen	274
Udviklingsmæssige perspektiver	274
Resumé og sammenfatning	275
Integrationer	277

Efterskrifter 278

WENDEL A. RAY:

Interaktionsfokuseret terapi: arven efter Don Jackson 278

JOHN HILLS:

Uærbødighed, nysgerrighed og cirkularitet: Gianfranco

Cecchins systemiske psykoterapi 288

Planer for udforskning 294

Plan for udforskning af måder at kommunikere på	295
Plan for udforskning af værdien af konsultationsprocessen	297
Plan for udforskning af magtbalancen i relationer	298
Plan for udforskning af implikationer i co-terapi	299
Plan for udforskning af kommunikation	300
Plan for udforskning af livscyklusen i et pars relation	301
Plan for udforskning af parforhold	302
Plan for udforskning sammen med utilfredse klienter	303
Plan for et pars udforskning af overbevisninger og forventninger ved hjælp af et »familiestamtræ«	304
Plan for udvikling af observationsfærdigheder	305
Plan for udvikling af reflektiv praksis	306
Plan for udforskning under første møde	307
Plan for udforskning af terapiens afslutning	308

Ordliste 309

Emneopdelt anbefalet litteratur 313

Referencer 337

Stikordsregister 347

Forord ved Arlene Vetere

Jeg er meget glad for at skrive forordet til denne 2. udgave af Rudi Dallos og Ros Drapers bog *Familieterapi*. Jeg skrev forordet til 1. udgaven og må vel derfor være den rette til at gøre opmærksom på de ændringer, der er foretaget siden 1. udgaven – tilføjelserne, præcisionerne, forbedringerne og de helt nye tekstafsnit. Bogens 2. udgave er ikke blot en ren og skær opdatering, men en grundig bearbejdelse af det, der i forvejen var en imponerende og relevant bog skrevet med henblik på læsere uden det store kendskab til systemisk tænkning og dens anvendelsesmuligheder. Tekstrevisionen har gjort, at bogen nu på én gang fungerer som en introduktion og en håndbog til brug på de videregående undervisnings- og praksisniveauer, og det er ingen ringe bedrift. Forfatterne skal også roses for, at de under bearbejdelsen hele tiden har været opmærksomme på begge gruppers behov, idet de på elegant vis har vævet de teoretiske introduktionsafsnit og deres eksempler sammen med påpegningen af specifikke anvendelsesmuligheder i forskellige kontekster.

En af de gode ting ved 1. udgaven var de tre kapitler om de systemiske ideers og praksisformers integration og historie, inddelt i tre generelle udviklingsfaser. Disse kapitler går igen i udvidet og opdateret form og er blevet bearbejdet i lyset af den tiltagende integration inden for det systemiske felt i bred forstand. Disse kapitler giver en let forståelig og særdeles brugbar introduktion til et komplekst område, således at nyere tankegange og praksisformer kan forankres i feltets udviklingshistorie.

Kapitlet om emotioner, tilknytninger og systemer er bibeholdt og udvidet i lyset af nyere forskning og Rudi Dallos' arbejde inden for narrativ tilknytningsterapi. Kapitlet skal ses som et seriøst forsøg på at genindføre emotionerne i den systemiske tænkning og praksis og som et vidnesbyrd om den voksende interesse for den potentielle integration af disse to betydningsfulde tankesystemer.

Kapitlet om forskning vil blive hilst velkommen af studerende med særlig interesse for systemisk tænkning. I min egenskab af forskningstutor kan jeg nikke genkendende til kontrasten mellem det at hjælpe studerende med at udvikle deres evne til at evaluere og integrere forskningsresultater i deres praksis og lære dem, *hvordan* de skal gøre det! Dette kapitel beskæftiger sig med den førstnævnte problemstilling, samtidig med at det på nænsom vis hjælper læseren til at foretage skridtet til den reelle prak-

sis ved hjælp af en række forskningseksempler, der viser, at kliniske færdigheder uden videre kan overføres til forskningsfeltet. I hele kapitlet er hovedvægten lagt på en praksisbaseret evidens, der falder helt i tråd med vores ønske om at arbejde på et etisk forsvarligt grundlag.

Denne 2. udgave indeholder to nye kapitler, et om systemisk formulering og et om integrerende praksisser. Klinisk psykologi kan yde et væsentligt bidrag til det systemiske felt i kraft den måde, hvorpå den udnytter formuleringspraksissen som en metode til fremme af forbindelsen mellem teori og praksis. Jeg har erfaring for, at systemisk formulering er det praksisområde, som volder studerende størst besvær i forbindelse med deres forsøg på at få styr på forklaring, forudsigelse og koblinger til praksis. Ved hjælp af dette kapitel vil læsere uden det store kendskab til systemisk tænkning og praksis kunne finde vej mellem en række indbyrdes forbundne og konkurrerende ideer og få hold om disse ideer med henblik på en dybere forståelse af menneskelivets kompleksitet.

Kapitlet om samtaler på tværs af modelgrænser fokuserer på tre arbejdsområder – misbrugsproblematikker, juridiske problemstillinger og konflikter i forbindelse med skilsmisser. Forfatterne har valgt disse tre områder, fordi de illustrerer, hvor vigtigt det er at kombinere forskellige psykoterapeutiske modeller under en systemisk paraply på en klar og entydig måde, og hvordan en sådan integration fremmer udviklingen af praksis på områder, hvor der ikke har været tradition for at arbejde psykoterapeutisk.

Det har været forfriskende og fagligt berigende at læse denne bog, idet den har mindet mig om, hvorfor beskæftigelsen med systemisk tænkning har spillet så stor en rolle i mit liv, og givet mig et indtryk af, hvordan to fremtrædende kolleger opfatter og anvender systemiske ideer i deres daglige virke. Både Rudi Dallos og Ros Draper er på én gang lærere og studerende. I deres egenskab af lærere deler de rundhåndet ud af deres viden, og i deres egenskab af videbegærlige studerende sørger de for, at vi andre hele tiden er på tærne for det tilfælde, at vi skulle føle os fristet til at »hvile på laurbærrene« og dermed lægge bånd på vores professionelle udvikling. Gad vidst, om der kommer en 3. udgave? Jeg håber det, for jeg kan ikke komme i tanker om to fagfolk, der kan give novicer en bedre introduktion til dette komplicerede felt.

Arlene Vetere

marts 2005